

Asia: VN/410/2022

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain 128 ja 197 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta ja liikenteen palveluista annetun lain 128 ja 197 §:n muuttamisesta.

VTT on tyytyväinen, että Suomessa ollaan etenemässä U-Space täytäntöönpanoasetuksen kansallisessa säätelyssä, koska se valmistuessaan mahdollistaa miehittämättömän ilmailun kaupallisen toiminnan skaalautumisen turvallisesti ja hallitusti.

Kohdassa 4.1 ehdotetaan, että ”ilmailulakiin lisätään säännös siitä, että Liikenne- ja viestintävirasto voi määräyksellä perustaa U-Space-ilmatilän enintään kolmeksi vuodeksi”. U-Space toiminta avaa uuden liikenteen ja logistiikan murroksen, jossa alailmatilan ilmaliikenne tulee voimakkaasti mukaan liikennejärjestelmään mahdollistaen monia uusia palveluita ja uutta liiketoimintaa erityisesti kaupungeissa ja muissa tiheämmin asutuissa taajamissa. Tässä, kuten monissa muissakin murrostilanteissa, tarjolla on mahdollisuus tehdä suomalaisista toimijoista murrokseen perustuvan uuden liiketoiminnan tiennäyttäjiä ja edelläkävijöitä. Yritystoiminnalle ja erityisesti tällaiseen uuteen tuntemattomaan toimintaympäristöön liittyvälle yritystoiminnalle tärkeää on vakaa toimintaympäristö ja mahdollisimman pitkälle ulottuva näkymä toiminnan jatkuvuuteen. Puuttumatta maksimissaan 3 vuoteen ulottuvan viraston määräyksellä tapahtuvan U-Space alueen asettamisen taustoihin, kannattaisi harkita toimenpiteitä, joilla erilaisille U-Space palveluntarjoajille kyettäisiin tarjoamaan 3 vuotta pidempi näkymä liiketoiminnan jatkuvuuteen. Tämä voisi kannustaa ottamaan enemmän riskiä ja satsaamaan rohkeammin uuden liiketoiminnan käynnistämiseen ja laatuun. Valtioneuvoston asetus olisi yksi mahdollisuus tähän, mutta jos tämä koetaan järjestelmää liiksi jäykistävänä, niin voisiko löytyä joitain muita keinoja, kuten esimerkiksi toistaiseksi voimassa oleva lupa ja vuosittainen tmv. raportointi, minkä pohjalta voidaan tarvittaessa luvan voimassaoloedellytyksiä arvioida.

Edelleen kohtaan 4.1 liittyen, CIS-tiedon suhteen on hyvä ottaa opiksi kansallisen liikkumispalvelukatalogin NAPin järjestämiseen liittyvistä kokemuksista ja haasteista. CISin osalta järjestelyn toimivuus on NAPIin nähden vieläkin tärkeämpää, koska kysymyksessä on

miehittämättömän alailmatilan operoinnin turvallisuus. Toteutettiinpa CIS-palvelu hajautetulla tai keskitetyllä malli tärkeää on, että (i) tiedon keräys toteutetaan riittävän tarkasti määritellyn tietomallin pohjalta, jonka mukaista tietoa kaikki toimijat pystyvät tuottamaan (ii) tiedon tuottamisen ja ylläpidon prosessit ja rajapinnat on määritelty riittävän tarkasti, jotta tiedon ajantasaisuus voidaan taata (iii) tietojen ylläpidon laiminlyönnit on riittävässä määrin sanktioitu. Yksinoikeudella tiedon keräämisen mallin etuna on, että on olemassa yksi selkeä taho, joka vastaa U-Space alueiden yleisen tiedon keräämisestä, ajantasaisuudesta ja saatavuudesta. Hajautetullakin mallilla asia saadaan varmasti hoidettua, mutta tämä vaatii tiedon keruuta koordinoivalta Liikenne- ja viestintävirastolta jatkuvaa ja hyvin päättäväistä määrittely- ja valvontatyötä, jotta toimijoiden tuottama tieto on määrittelyn mukaista. Keskitetyllä ja hajautetulla mallilla ei lopulta ole kovinkaan paljon eroa. Osa yleisestä datasta on joka tapauksessa saatava suoraan toimijoilta ajantasaisesti ja jonkun pitää tätä toimintaa koordinoida ja valvoa. Riippumatta siitä onko koordinoijana lopulta asetuksella määrätty taho tai sen alihankkija niin tietomäärittelyt ja toimitusprosessit pitää joka tapauksessa määrittää ja valvoa.

Kansallisen tutkimuksen ja kehittämisen näkökulmasta olisi kilpailukykyisistä hyvä määritellä ketterä prosessi, jossa kaupallisten U-Space alueiden rinnalle voitaisiin myöntää lupia ja varata ilmatiloja (sandbox/test bed/living lab tms.) tutkimuskäyttöä varten. Näissä olisi hyvä olla kevennetty hakumenettely, jotta voitaisiin kansallisella tasolla tehokkaasti ja ketterästi kehittää, testata ja validoida U-Space -ominaisuuksia, joita ei ole vielä tarjolla kaupallisissa järjestelmissä.

Mononen Petri
Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy